

Ratni izvještaji.

Izvještaji austro-ugarskog glavnog stožera.

Jutarnji izvještaj.

Kb. Beč, 28. oktobra.

Jutros su naše čete zaposjele Goricu. Sa zamka lepršaju se poslije jednogodišnjeg neprijateljskog gospodarenja opet kao od više vijekova naše zastave. Talijani su se povukli preko Soče.

Podnevni izvještaj.

Kb. Beč 28. oktobra.

Juče je pao posljednji okov već dvije i po godine koliko slavno toliko i poštovano vodjene odbranbene borbe. Kako u ravnici Krassa tako i u gorickom odsjeku prešlo se u napad. Talijani nijesu nigdje mogli da odole našem nadiranju. Na južnom krilu zauzele su naše prednje čete Tržić (Monfalcone). Više Gradiške jurisao je u tri sata u zoru major Mocsary na čelu svoga hrabrog kószesčkog lovačkog bataljuna br. 11 preko gorućeg sočanskog mosta na desnu obalu i oteo je neprijatelju Monte Fortin. Na gorickom zanku istakla su hrvatska odjeljenja karlovačkog plešadjskog puka br. 96 u 2 sata po ponoći naše zastave. U brzom gonjenju neprijatelja zapadno od oslobodjenog grada prešlo se preko Soče i zauzela je visoravan Podgora. Visoravan Bainšica—Sveti Križ zajedno s brdom Kuk leži iza našeg fronta. Kod Plave su naše čete u ogorčenoj borbi iznudile sebi prelaz preko rijeke. Cividale je u njemačkim rukama. Snažno naprijed nadručil, slomili su naši saveznici svaki otpor neprijatelja i zadobije ovaj izlaz u venecijansku ravnicu. Potučene vojske vodove od Aoste generala Capello izgubile su do sada 80.000 zarobljenika. Broj zaplijenjenih topova računao se najmanje na 600.

Istočno bojište i Arbanija:

Ništa od značaja.

Večernji izvještaj.

Kb. Beč, 28. oktobra.

Iz stana za ratnu štampu javljaju: Pobjeda saveznika nad talijanskom vojskom zahvata sve dublje. Broj zarobljenika premaša 100.000. Plihen u topovima čjeni se na 700.

Načelnik glavnog stožera.

Izvještaj njemačkog vojnog vodstva.

Kb. Berlin, 28. oktobra.

Zapadno bojište:

Front prijestolonasljednika Rupprechta bavarskog: U Flandriji je topnička borba duž nizine Isere bila ponovo mnogo jača no prije. Naročito kod Dixmude je topnička borba između jezera Blankarta i drumu Ypern-Menin bila s vremena na vrijeme vrlo žestoka. Zorom je neprijatelj napao ponovo jugozapadno od Houthousterse šume, ali već uspjeha od prošlog dana nije mogao postići.

Front njemačkog prijestolonasljednika:

Na kanalu Oise—Aisne pojačale se topnička borba kod Brancourta i Anzile Chateaa. Poslije podne su jake francuske snage u nekoliko redova udarile na Chemin des Dames protiv naših linija zapadno od Filaina i sjeverozapadno od Braye. Svuda su odbijeni. Kod Souain Tahura i Le Masaila u Champagni izvršile su naše jurišne čete uspješna preduzeca. Na istočnoj obali Maase održavali su Francuzi jaku vatra protiv naših rovova, koje smo nedavno u šumi Chaumes osvojili. Na istočnom bojištu i na mačedonskom frontu nije bilo nikakve veće borbene djelatnosti.

Talijansko bojište:

Brzo zajedničko izvodjenje napada na Soči donijelo nam je juče potpun uspjeh. Talijanske snage, koje su pokušale da našim divizionama sprječe izlazak iz planine, potisnute su snažnim udarom. S večeri su prodrle njemačke čete u prvi grad u nizini Cividale, koji je goreo. Front Talijana je pokoleban sve do Jadranskog mora. Na cjeftoj liniji naši ih zborovi gone. Jutros su austro-ugarske čete zauzele Gorion,

Pobjeda na Soči: zarobljeno 100.000 Talijana, zaplijenjeno 700 topova. Tržić (Monfalcone), Gorica i Cividale zauzeti.

grad, oko kojeg se u borbama na Soči prolivala silna krv. Broj zarobljenika se povisio na preko 80.000, a broj zaplijenjenih topova povećao na više od 600.

Prvi zapovjednik glavnog stana pl. Ludendorff.

Njemački večernji izvještaj.

Kb. Berlin, 28. oktobra.

Wolffoy ured javlja: U Flandriji kod Dixmuidena i u houthousterškoj šumi živahna topnička djelatnost. Na kanalu Oise-Aisne kod Filaina mjestne borbe. Na istoku ništa bitnoga. — Talijanska druga i treća vojska uzmiče prema zapadu. Naše proganjanje od planina do mora brzo napreduje. Do sada je prebrojano 100.000 zarobljenih Talijana i preko 700 zaplijenjenih topova.

Ofenziva protiv Italije.

Zatvaranje talijanskih jadranskih pristaništa.

(Naročiti brzojav „Beogradskih Novina“)

Karlsruhe, 28. oktobra.

Kako švicarski listovi javljaju, u utorak noću je objavljeno, da su sva talijanska pristaništa u jadranskom moru zatvorena.

Postepeno talijansko priznavanje poraza.

(Naročiti brzojav „Beogradskih Novina“)

Lugano, 28. oktobra.

Do sada se zvanično priznaje samo gubitak najistaknutijih odbranbenih linija u dolini kod Plezzo i na lijevoj obali Soče. Pored toga javlja dopisnik „Secola“, da je ofenziva spremana s vanrednom brljljivošću i da su snage neprijateljeve u pjesadiji i topništvu mnogo znatnije nego što se pretpostavljalo. Strategijski je plan vanredno značajan. On je upravljen protiv raskršnih tačaka, koje neprijatelju mogu dopustiti, ako ih zauzme, da dospjeje iza leđa talijanskih položaja na Soči i da umaršira u Italiju. Talijanski narod treba sa svim mirno da primi događaje, koji će nastupiti.

Baržini brzojavlja „Corriere della Sera“: Došao je trenutak, u kome narod treba da priklupi svu svoju hrabrost i pouzdanje. Riješava se sudbina Italije. Svaki treba da je na svome mjestu.

Traženje krivaca u Italiji zbog poraza.

(Naročiti brzojav „Beogradskih Novina“)

Lugano, 28. oktobra.

Rimski zvanični list javlja, da je smijenjen generalajnant Ugo Bursagi s položaja prvog kraljevog pobočnika. Na njegovo mjesto je došao generalmajor Cittadini. U pričuvi su bačeni generalajnant Brusatti, Zupelli, Marciani, Cucarri, Dottone, Bonazzi, Prelli i Ponnizzaardi. Generalajnant Morone je svrgnut sa svog zapovjedničkog položaja, povjereno mu je mjesto ratnog sudije.

Grčke čete — spasitelji u nuždi...

(Naročiti brzojav „Beogradskih Novina“)

Zeneva, 28. oktobra.

„Petit Journal“ izjavljuje, da se talijanska vojska, koja uzmiče, može samo dovođenjem svježih snaga povesti novoj pobjedi. Italija nije u položaju da to sama učini. Sporazumne sile se moraju postarati da se na talijanski front prebace grčke čete.

Prebacivanje francuskih četa u Italiju.

(Naročiti brzojav „Beogradskih Novina“)

Zeneva, 28. oktobra.

Od petka je talijanska granica zatvorena. Putnici iz Francuske pričaju, da se na jugu prebacuju francuske čete u Italiju.

Bugarski glas o ofenzivi.

Kb. Sofija, 28. oktobra.

Opisujući događaje na talijanskom frontu izjavljuje „Echo de Bulgarie“: Obadviije sjajne ofenzive — jedna protiv Rige, druga protiv Italije, najbolji su dokaz, kako su neiscrpan sredstva, kojima raspolaže četvrti savez za svoju boračku snagu i preduzmljivu energiju. Odatle može neprijatelj razumjeti, da, ako četvrti savez želi mir, to nije zato, što je umoran ili da ne može više ništa da preduzme, nego zato što smatra, da je u sadašnjim prilikama svako dalje prolivanje krvi

višamo zločin. Sile sporazuma vide znak slabosti srednjih vlasti u njihovoj želji za mirom. Naći će vremena, da se uvjere o svojoj pogrešci.

Švedska štampa o porazu Italije.

Kb. Stockholm, 28. oktobra.

Novine govore o toku austro-ugarsko-njemačke ofenzive, koja je uzela tako katastrofalan oblik za Italiju, gdje se već vide unutrašnje posljedice u odstupu Bosellia; doduše njegov položaj bio je otmije uzdrman, kako je pokazala debata u komori, te nije mogao da se bori protiv Goltzihevaca i protiv socijalista od naprednjačke stranke. I Salandra je morao da se ukloni poslije talijanskih poraza, — primjećuju „Dagens Nyheter“, — a ovi su bili posljedica izvredne bravure bojeva austrijskih i ugarskih četa. „Sozialdemokraten“ misli, da je napadaj na Italiju obzirom na predstojeću konferenciju sporazuma upravo mirovna ofenziva, ali ipak ne vjeruje, da će središnjim vlastima poći za rukom, da mir zadobiju, kako se to zamišlja u Berlinu. Protiv takvog jednog mira postavili su se glavni neprijatelji Njemačke, tj. Francuska, Engleska i Amerika. „Aftonbladet“ misli, da je kucnuo čas Italiji, i da će sa njom sada možda središnje vlasti konačno obračunati.

Šta piše engleska, a šta neutralna štampa o uspjesima ofenzive.

Kb. Amsterdam, 28. oktobra.

„Telegraf“ javlja iz Londona: Vojnički dopisnik „Timesa“, koji je posjetio talijanski front, piše: Austro-ugarski napad nije za Cadornu iznenadjenje. Dopisnik misli, da je ofenziva Cadorni dobro došla već i s toga, što ima dovoljno talijanske vojske na raspoloženju, koja će ofenzivu moći zadržati. U nevjerojatom slučaju, da bi Italiji potrebna bila potpora sporazumnih sila, ona će se moći brzo ukazati, jer samo sobom govori, da je zapadni front jedna jedinstvena cjelina. Sve sporazumne sile stoje iza Italije. — „Nieuws Courant“ piše o talijanskoj borbi: Veliki broj zarobljenika je već dokaz o uspjehu jedne strategije, koja se ne osniva na načelu uništavanja duha, nego teži da vještima pohvatima najkraćim putem svrši s protivnikom.

Talijani protiv Nijemaca.

Kb. Zeneva, 28. oktobra.

S pogledom na učešće Nijemaca u ofenzivi, traži „Tribuna“ od talijanske vlade, da se konačno prečisti pitanje u stvari Palazzo Gasparelli, sjedištem njemačkog poslanstva.

Zajednička ministarska konferencija u Budimpešti.

Kb. Budimpešta, 28. oktobra.

Pod predsjedništvom ministra predsjednika dr. Wekerla održana je danas poslije podne zajednička ministarska sjednica, u kojoj su učestvovali austrijski ministri grof Sylva-Tauroca, Hohmann, Wimmer, Hofer, zajednički ministri Stegger-Steiner i Burian, načelnik zajedničkog ureda za ishranu, ministar poljoprivrede i magjarski ministri Szeremenyi, Hadik i Meszössy. Predmet konferencije su bili prijedlozi zajedničkog ministra vojnog o potpori časničkih i podčasničkih porodica i mnogih pitanja, koja stoje u vezi s ratom i sa snabdijevanjem. Konferisanje će se produžiti sutra prije podne.

Kriza u talijanskom ministarstvu.

Kb. Lugano, 28. oktobra.

Juče prije podne prispio je u Rim kralj Viktor Emanuel i odmah je primio ministra vojnog, zatim Bosellia i predsjednika senata. Radi uobičajenog savjetovanja o riješenju ministarske krize kralj je otišao u poslanički dom predsjedniku Marcori. Naročito je palo u oči konferisanje, koje je imao dosadašnji ministar unutrašnjih poslova Orlando, sa Sonnino i mnogim uglednim članovima kabineta Bosellia. Danas je kralj primio Orlando, te izgleda da je on prvi kandidat za ministra predsjednika. Kako listovi javljaju, parlamentarni krugovi se

pokazuju vrlo utučeni i neobično su ravnodušni prema ministarskoj krizi, šta više, oni su mišljenja, da bi bilo savjetnije, da kabinet Bosellia oстане na upravi bar još 14 dana, da se dotle sačeka razbistravanje diplomatskih i vojničkih prilika. Medjutim opominju „Popolo d'Italia“ i „Idea Nazionale“ da treba biti odlučan i složan radi brzog rješavanja krize i izjavljuju, da su Sonnino i Bisolati neophodno potrebni da udju ponovo u kabinet kao njegovi glavni članovi. I ministar Pichon izjavljuje u „Petit Journal“ u ime Francuske, da je Sonnino u kabinetu potreban.

Ostavka španske vlade.

Kb. Madrid, 28. oktobra.

Havasov ured javlja: Španski je kabinet predao ostavku.

Revolucionarna Rusija.

Kb. Petrograd, 28. oktobra.

Akcija Nijemaca protiv Petrograda. Petrogradska brzojavna agencija javlja: Prema posljednjim izvještajima, počela je jedna njemačka flota bombardovanjem odsjeka od Haijnasa i Salismündena, gdje je izbio veliki požar. Pred Haijnashom se nalaze jedna velika ratna ladja sa deset torpednih čamaca.

Odrana Petrograda.

Kb. Bern, 28. oktobra.

„Temps“ javlja iz Petrograda: Poslije važne konferencije u Pskovu u kojoj su učestvovali Kerjenski, ministar vojni i mnogi generali, primljen je plan generala Čeremisova za odbranu Petrograda. Tvrdjava Petrograd će se pojačati u glavnim pravcima, s kojih bi neprijatelj mogao prodirati, naime od Revala, Ispasala i Pernave, tako isto i odbrana finske obale.

Novi vrhovni zapovjednik ruske vojske.

Kb. Bern, 28. oktobra.

„Temps“ javlja iz Petrograda: Privremeni savjet je odobrio promjenu u vrhovnom zapovjedništvu. Za generalisima na sjevernom frontu je imenovan general Voločenski.

Nova potapljanja.

Kb. Berlin, 28. oktobra.

Wolffoy ured javlja: U kanalu i u Sjevernom moru naše su podmornice i opet potopile 18.500 brutto registriranih tona.

Borbe u vazduhu.

Engleski vazdušni napad na lotriško-luksemburška industrijska područja.

Kb. Berlin, 28. oktobra.

U noći od 24. na 25. napalo je više neprijateljskih vazdušnih eskadri bombama na lotriško-luksemburško industrijsko područje. U Bechu (Luksemburg) usmrćeno je 5 lica, dok su 4 ranjena. U Saarbrückenu 1 je lice usmrćeno, a 6 ranjeno. Vojnička šteta nije nanesena. Stvarna je šteta neznačajna. 5 neprijateljskih letjelica našom je domaćom odbranom protiv vazdušnih napadaja oboreno ili primorano da se spusti, medju njima i jedan veliki vazdušni brod tipa Handley-Tage. Posada oborenih letjelica osim jednog Američana sastoji se od samih Engleza.

Protiv neutrala.

Engleska protiv Holandije.

Kb. Haag, 28. oktobra.

Holandski dopisni ured javlja: Britanski poslanik izjavio je u jednom razgovoru, da će tek onda prestatu isključenje Holandije od brzojavnog saobraćaja, kada prestane dovoz pšenica i šljunka. Britanska vlada ne misli na riješenje pomoću obraničkog suda. Ni Amerika neće dati namirnice za Holandiju sve dotle, dok se ovo pitanje ne dovede u red po želji sporazuma.

Pooštreni podmornički rat.

Pomorski boj pred Ostende.

Kb. Berlin, 28. oktobra.

Zvanično. Neprijateljske lake pomorske boračke snage, koje su krsta-

rile sjeverno od Ostende napale su 27. oktobra poslije podne jednovremeno naše torpednjače sa topništvom i veći broj letjelica s bombama. I ako se protivnik brzo povukao bio prema zapadu, ipak je dobio mnoge pogodke. Naše su se boračke snage vratile nazad nepovrijeđene.

Grad i okolica.

Bakljada u slavu pobjede ponovnog osvojenja Gorice.

U počast ponovnog osvojenja Gorice bila je sinoć u Beogradu bakljada sa glazbom. C. i k. garnizonska glazba prošla je tako kroz Kralja Milana ulicu preko Terazija i Knez Mihajlovu ulicu, zatim preko Velikog Trga, pored c. i k. gubernije do stana zamjenika guvernera, gdje je održana serenada. I ako je duvao jak vjetar, zvan „košava“, bilo je prisutno mnoštvo beogradskog građanstva.

Dobrotvorni koncert Steffi Hegyesi u Beogradu.

Preprodaja karata za koncert umjetnice Steffi Hegyesi, koji je zakazan za 4. novembra, počima u nedjelju 28. o. m. na blagajni „Kasine“ u zgradi mjesne etapne menaže (Terazije 25). Ulaznice važe kao propusnice kako za vojnička tako i za građanska lica. Na blagajni se ujedno dobiva i raspored koncerta.

Dobrovoljni prilog.

Društvo Crvenog Krsta u c. i k. VGG/S. primilo je sa najvećom zahvalnošću 20 kruna od gdje Ljubice K. Mitrovića, iz Topole, da se podijeli nevoljima, na ime godišnjeg pomena njenog pok. supruga Koste Mitrovića, biv. načelnika sreza azbukovačkog.

Pobjeda beogradskog loptačkog kluba u utakmici sa vojnicima.

Juče je — kao što smo već javili — bila u Košutnjaku loptačka utakmica između kluba i vojnika, koja nije bila onakva kako se željelo, pošto je smetao jak vjetar, što je neprestano duvao. Loptanje nije moglo da se izvodi po planu, no jedno se pri svem tom moglo opaziti, kao i kod posljednje utakmice: članovi kluba upotre su mnogo okretiniji i izdržljiviji, što je uostalom razumljivo, a protivnicima je u položaju baš vjetar otežavao igru. U prvoj polovini igre bio je rezultat 2:2, čime se i završilo, i ako su vojnici uzalud pokušavali da prođu. Drugu polovinu su počeli brzim napadajem, no ovaj se isto tako brzo svršio, jer su ih vjetar i protivnik odmah vratili na odbranbenu liniju. Ovdje su imali uspješan položaj sve do 27. minuta, kad je jedan lijep zgoditak odlučio stanje.

Istorijski kalendar.

Na današnji dan, 29. oktobra 1507. godine rođen je u Piedrahiti čuveni španski vojskovođa i državnik Fernando Alvarez de Toledo, vojvoda Alba. Alba je bio znameniti vojskovođa, ali jednovremeno kao guverner Holandije (tj. današnje Holandije i Belgije) stiče tiranin. — Na današnji dan, 29. oktobra 1636. godine rođen je u Haggerstonu blizu Londona engleski matematičar i astronom Edmund Halley, koji je prvi put opazio po njemu prozvanu „Halleyevu kometu“, koja je prije nekoliko godina napravila svojom periodičnom pojavom toliku uzbunu. — 29. oktobra 1762. godine pobjedio je u toku sedmogodišnjeg rata pruski princ Heinrich (brat kralja Friedricha) austrijsku vojsku pod komandom grofa Hadika kod Freiberga u Saksoskoj. — 29. oktobra 1703. godine umro je u Parizu francuski matematičar Jean Lerond d'Alembert.

Zvanične objave.

OBJAVA.

Zbog ponovnog poskupljavanja izrade žigova povišava se cijena ovih za potrošače na 9 (devet) helera po kutiji. Cijena za maloprodavce utvrđuje se prema tome sa 8,5 (osam i po) helera. Ova povišena cijena stupa u Beogradu i u okrugu beogradskom odmah u život. Svaki maloprodavac ima od dolješnjeg dana da istakne novu cijenu na vidnom mjestu u svojoj prodavnici. C. i k. okružno zapovjedništvo grada Beograda.

Narodna privreda.

O povrtarstvu.

O izvodu sjemena u opšte.

(Svršetak).

Da se ne bi izrodili izmeti, treba povrće jednoga roda, a raznih vrsti, podalje jedno od drugoga usaditi, da im se cvjetovi ne mogu međusobno oplodjavati. Tom oplodjavanju teško je na put stati; ali ako bi od toga nehotičnoga oplodjenja ispala neka nova vrsta, koja bi imala dobrih svojstava, onda i tu vrstu treba dočije očuvati i odijeljeno gajiti.

Nekoja povrća treba vještački oplodjivati, t. j. cvjetni prašak s jednoga cvijeta na drugi prenositi, i to se čini samo kod onog povrća, koje se po prirodnoj svojoj teško oplodjava i s toga malo sjemena radja. Da više sjemena zametne, mora mu čovjek svojom vještinom u pomoć pristići. Ovo prenošenje cvjetnoga praška, ili upravo reći vještačko oplodjavanje, ne može se tako tačno opisati, da bi po opisu samo mogao nevjerojatni radnik što učiniti. Tu treba više godišnjeg iskustva, treba sve očima vidjeti i dosta povrtarske vještine imati.

I zbiranje sjemena iziskuje takodje velike pažnje i okretnosti, jer ima sjemena, koje je lako, n. pr. od salate, te ga i najmanji vjetrić odpuha, ako se u svoje vrijeme ne pokupi. U nekog izvodnjaka opet mekane odna prsuu, čim sjeme sazrene, te se po zemlji prospe i tu većinom propadne, ili je bar za naše cijeli neupotrebljivo.

Izvodnjake treba bar dva puta preko dana pregledati, pa sazrijele sjeme pokupiti, a ostalo ostaviti da još sazrijeva. Sjeme se najbolje jutrom i na podne zbira, i na taj se način veliki dio sjemena od propasti sačuva.

Isto je tako i čišćenje sabranog sjemena od velike važnosti, jer se pri tom poslu može nepažnjom mnogo sjeme se plevom zajedno da bacit. Način čišćenja vrlo je razan i zavisi od dotičnog sjemena. Neka sjemena, ako su pažljivo zbirana, i ne treba mnogo čistiti, a s nekim ima baštovan dosta posla dok ih očisti, jer, ili mu je čvrsta tvrda, ili mesnata, ili bodljikava itd., pa se mora neko mlatilom mlaiti, neko više puta vodom ispirati i osušiti, neko samom rukom trijebiti itd.

Očišćeno sjeme, koje će se za više godina čuvati, treba ostaviti negdje na suvo, promajno i umjereno toplo mjesto, i ne smije zimi blizu tople peći, ili ognja ležati ili visjeti, jer bi se u tom slučaju klica u sjemenu osušila i tako bi sjeme izgubilo svoju klicavost. S toga treba ono mjesto, gdje se sjeme nalazi, češće promajati, pa i zimi to isto činiti treba, jer dobro osušeno sjeme ne će se nikada smrznuti.

Sjeme može propasti samo onda od mraza ili ljute zime, ako nije dobro su-

vo i ako je ovlazeno i tim povodom neki stepen klijanja izazvalo; tada se mora sjeme očistiti, a ako se sjeme osuši, sjeme „okoramiti“, kao što to često biva kod krastavaca, tikava, dinja i pasulja.

Za koliko vremena možemo jedno ili drugo sjeme čuvati i upotrebljavati, to zavisi od vrste raznoga povrća, od stepena zrelosti u kom je sjeme ubranj i od načina kako je čuvano. Što je sjeme zrelije bilo kad je ubrano, što je bolje od vlage i toplote čuvano, tim će svoju klicavost duže zadržavati.

Mnogogodišnjim iskustvom dosta je sigurno utvrđeno, koliko vremena koje sjeme — pri običnim okolnostima — svoju klicavost zadržava. S toga baš i treba zabilježiti godinu kad je ubrano, da se dočije zna, koliko je godina staro, i dahi se po tome može još upotrijebiti, ili ne.

Tako zadržava svoju klicavost sjeme od zelja:

Karfiola, kaulina, Kelja običnog, prokolca, kupusa glavatog, kelja zimskog, kekerabe, pamovnog zelja, raštanjia i kitajskog kelja — 5-6 godina.

Variva: graška 5 godina, graha (pasulja) 2 do 4 godine, Boba 3 do 5 godina, krilaša 2 do 3 godine, sastrice 5 godina i čiča 4 do 6 godina.

Salate: glavčaste salate, loške 4 godine, krečulje 2 do 3 godina, motovilca 3 do 4 godine, dragušca 3 godine i čestoslavice 3 godine.

Spanaći: spanaća pravog 4 do 6 godina, lobode 2 do 3 godine, novoselandskog spanaća 3 do 4 godine, engleskog spanaća 5 godina, kiseljaka 1 (2) godinu i ledenike 3 do 4 godine.

Lukovi: luka crvenog (crnog), vlašca, kozjaka 2 do 3 godine, praziluka, ljutike, sitnog vlašca i bijelog luka 2 godine.

Krastavca, dinje, lubenice i bundeve 8 do 10 godina.

Repe i korjenje: vodnjače, mrkve (Sargarepe), persun i rotkvice 4 do 5 godina, pastrnaka 2 do 3 godine, celera 3 do 4 godine, rotkve 6 do 7 godina, cvijeke 5 do 7 godina, šparoge 5 do 6 godina.

Začinci: majorana i draguna 2 do 3 godine, mirođijje 5 do 6 godina, komorača 4 do 5 godina, kima 3 godine, anize 3 do 4 godine, korijandra 2 do 3 godine i paprike 3 godine.

Patlidžana: crvenog i mlihog 4 do 5 godina.

Po ovome će se dakle svaki baštovan umjeti upravljati.

Ako pak sa nekijem starijem sjemenom nijesmo sigurni da ima u sebi još klicavosti, onda ga treba prije upotrebe oprobati, da bi se za svaki slučaj moglo još za vremena novo i dobro sjeme nabaviti.

Često se može i po samom spoljnom izgledu poznati, da li je sjeme još dobro ili ne. Puna i svijetla sjemena, koja kad se razmrve, dosta masi u sebi imaju, kli-

jaju obično još; ali se o tome možemo sigurnije uvjeriti, kad neku količinu sjemena usijemo u neki lonac, pinjatu ili malo sandučić, pa to sjeme malo samo zemljom pokrijemo, na vrlo toplo mjesto stavimo i neprestano ga vlažnog držimo. Ovdje će dobro sjeme brzo nći, a hrdjavo će istrnuti.

Mi možemo dotično sjeme i u jednu vlažnu krpnu zamotati, blizu tople peći ili ognja staviti i neprestano vlažno držati. I na ovaj će način brzo proklijati, a u mjesto krpe možemo uzeti i proljevajuće artije. Sjeme, koje pri toj probi proklija, možemo slobodno posijati.

Kao što je starost sjemena za klicavost mjerodavna, tako kod nekog povrća mnogo upliviše na plodnost. Tako je n. pr. starije sjeme od dinja, krastavaca i ostaloga „bostana“, za plodnost najbolje, jer od starijeg sjemena izvedene biljke mnogo su plodnije i ne izbacuju mnogo „jalovog“ cvijeta, kao što je to kod onih n. pr. krastavaca slučaj, koji su od skorašnjeg, mlađeg sjemena izvedeni.

Pri izvodjenju sjemena nužna su i neka pomoćna sredstva.

Gdje se sjeme u veliko za prodaju izvodi, tamo su osim ostalih sredstava, i „pojate“, „kotarke“ (čardaci) nužne, u kojima se sjeme suši, čisti i čuva. Za manje pak baštovana, koji samo za svoju potrebu sjeme izvodi, dovoljno je da ima jedno malo sito i rešetko, jednu karličicu, prutić za mlaćenje i dovoljan broj lanenih kesica, u kojima će izvedeno sjeme do upotrebe čuvati.

Burad s vinom treba redovno dolivati.

Vino se u buretu za vrijeme čuvanja neprestano smanjuje, jer stalno, kad u većoj, kad u manjoj mjeri isparava kroz pore od duga. Toplota u podrumu, vlažnost vazduha, priroda i zapremina vinskog suda, obnavljanje vazduha u podrumu, sve su to činjenice, koje utiču na brzinu isparavanja, pa prema tome i na količinu nestalog vina. Smanjivanjem zapremina vina, ostaje u buretu izvjestan prazan prostor, u koji prodire spoljni vazduh. Sa tim vazduhom, koji ulazi kroz vranj na buretu, prenose se i različne klice vinskih bolesti. Kiseonik, jedan sastojak vazduha, pomaže naročito razvije vinskog cvijeta i ciknulosti, koje se bolesti ne mogu ni razviti u vinu dok ovo ne dođe u dodir sa vazduhom. Ako se, dakle, burad s vinom ne održavaju tako reći stalno puna, razvije se u njima vinske bolesti ili vinski cvjet, ili ciknulost, ili pak obe bolesti istovremeno. I jedna i druga od tih bolesti veoma štetno utiču na kakvoću vina, a naročito druga, od koje se vino pretvara u sirće.

Količina vina u buretu smanjuje se naročito za vrijeme dok traje naknadno ili tiho previranje i neko vrijeme poslije toga dok na polju ne zahladni. Vina tada

isparavaju u jačoj mjeri zbog toga što su toplija nego li inače. Iz njih izlazi u to vrijeme i dosta ugljene kiseline, koja sobom povlači i vodenu paru, pa nešto i samog alkohola. Osim toga i dugo tada upijaju malo više vina nego li dočije, kad se već zasite tom tečnošću.

Utuda mlada vina treba češće dolivati; za prvih tri mjeseca valja dolivati burad svakih 5-6 dana a po potrebi i češće; dočije pak svakih 10-15 dana, a kad nastanu letnje žege i češće. Stara pak vina treba dolivati bar svaki mjesec dana.

Računa se da jedno novo bure od 2 hektolitara gubi isparavanjem za prvih šest mjeseci po pola litra. Godišnji gubitak vina iznosi za jedno bure pomenute zapremine 9-10 litara. Razumije se, da je taj gubitak utoliko manji, ukoliko je zapremina bureta veća pod istim ostalim pogodba.

Burad treba dolivati onakvim istim ili bar sličnim vinom onom vinu, koje ona sadrže. Ne treba nipošto upotrebljavati za dolivanje sumnjiva i u opšte bolesna vina, jer se sa njima i zdrava vina mogu pokvariti.

U podrumu treba svagda imati manju burad razne zapremine sa zdravim i dobrim vinom i iz tih buradi dolivati veću burad. Kad se pak manja burad isprazne, iz njih treba presipati vino u još manju burad ili u flaše; i uvijek morati, da se za dolivanje ne upotrijebi vino, koje je već počelo da cikne.

Dolivanje buradi vrši se pomoću kante s podužom cijevi ili kakvim drugim sličnim sudom. Dobro je, da se pri tom vino sipa kroz lijevak sa podužom cijevi, koja se zagnjuri u bure, koje se hoće da dolije. Tada se dolivenim vinom neće uzmutiti ono vino u buretu, a pored toga pridolaženjem vina odozdo, može se najbolje istjerati kroz vranj vinski cvijet, ako ga ima. Razumije se, da i sudovi, kojima se dolivaju vina treba da su potpuno čisti. Poslije upotrebe treba ih dobro ispirati, jer će se inače ono zaostalo vino u njima ukiseliti te bi se tako i klice ciknulosti mogle prenijeti sa idućim dolivanjem u zdrava vina.

Valja još paziti da se pri dolivanju burad ne preliju (osim ako u buretu ima i vinskog cvijeta), jer će se na podu napraviti bara od vina. To prosuto vino, ako se ne pokupi i pod dobro ne izbrusi pa čak i vrućom vodom ne ispere, postaće, poslije kratkog vremena, leglo sirćetnih gljivica, odakle će se ove razvijeti po cijelom podrumu.

Obično se oko čepa obavja krpa da lji se vranj na buretu, poslije dolivanja, što bolje zatvorio. To je, razumije se, korisna stvar, jer svaki neposredan dodir vazduha s vinom u buretu valja odstraniti. Često puta se ne obraća dovoljno pažnje na tu krpu, koja se, kao što se zna, može vrlo lako ukiseliti. Čim

se primjeti, da krpa oko vranja miriše na kiselu, valja odmah zamijeniti kakvom drugom čistom krpom, jer se inače sa ukiseljene krpe raznose sirćetne gljivice po cijelom podrumu.

Kako se može pomoći vinogradar koji nema vina za dolivanje? Ako ima mogućnosti da kupi slično vino od koga, on može tim kupljenim vinom doliti svoje bure. Ako li pak nema mogućnosti da nabavi vino sa strane, on treba da svoje vino pretoči u manju burad i da tom prilikom ostavi i nešto malo vina za dalje dolivanje. U slučaju pak da nema nikakvo drugo bure do ono, u kome čuva svoje vino, on može prazninu u buretu ispuniti na jedan vrlo prost način — unošenjem bjelutka u bure. Valja prikupiti za taj cilj krupniji sljunak od bjelutka i dobro ga ispirati i potom spuštat kroz vranj u bure, komad po komad, dok se vino ne popne u buretu do vranja, pa zatim bure zatvoriti. Jedna je nezgoda ovdje samo što je dočije teško sljunak iz bureta izbaciti. Da se ne bi umjesto bjelutka umio krečnjak, koji može mnogo škoditi kakvoći vina, dobro je da se koji komad spremljenog sljunaka istuca i prelije jakim sirćetom. Ako spraseni kamen zapenša, znači da nije bjelutak nego krečnjak i onda ga ne treba upotrijebiti.

Još se može odstraniti dodir vina s vazduhom u otpraznjenom buretu, koje se ne može iz budi kakvog razloga da doliva, ako se poslije svakog čučenja vina, sagori odozgo kroz vranj po jedno malo parče sumpora. Time se istina vino štiti od bolesti, ali se nagomilava količina sumpornog plina (gasa) u vinu, te će se i prirodni ukus vina u nekoliko promijeniti.

U mjesto zakadivanja sumporom može se u ovakvom jednom slučaju na vranju od bureta namjestiti jedna mala spravica, tako zvanj Noelov purifikator, koja sadrži u sebi alkohola i tako je udešena da propusta pri točenju spoljni vazduh, ali se ovaj prolazeći kroz alkohol čisti od različitih škodljivih klica, od vinovnika vinskih bolesti. No i sa ovom spravicom postizu se dobri rezultati samo onda, ako se vino u buretu potroši za kraće vrijeme — dva tri mjeseca najviše.

Na poslijetku može se vino u otpraznjenom buretu sačuvati od bolesti i kad se kroz vranj uspe izvjesna količina čistog maslinovog ulja (zejuna), koji u tankom sloju pokrije odozgo vino. Ali se i tim načinom mogu dobiti dobri rezultati samo onda, ako se vino ne čuva dugo, jer se inače ulje može užeti, te biti više od štete nego od koristi.

Izlazi, dakle, kao što se iz svega ovoga vidi, da je, najprirodniji, najbolji i najsigurniji način, da se vino zaštiti od bolesti ciknulosti, koja je tako raširena po našim podrumima, kad se bure doliva i to svagda vrlo uredno i vrlo pažljivo.

CIJENE OGLASIMA:

Osmilina jednog milimetarskog retka (42 mm široko) staje . . . . . 10 helera
 Priposlano: Petina jednog milimetar. retka (70 mm široko) staje . . . . . 40 helera
 Bilješke: Petina jednog štamparskog retka (70 mm široko) staje . . . . . Kruna 4
 Mali oglasnik: Jednostavna riječ 7 helera, sa masnim slovima 14 helera.

MALI OGLASI

Primaju se: Knez Mihajlova ul. 38.

CIJENE OGLASIMA:

Osmilina jednog milimetarskog retka (42 mm široko) staje . . . . . 10 helera
 Priposlano: Petina jednog milimetar. retka (70 mm široko) staje . . . . . 40 helera
 Bilješke: Petina jednog štamparskog retka (70 mm široko) staje . . . . . Kruna 4
 Mali oglasnik: Jednostavna riječ 7 helera, sa masnim slovima 14 helera.

J. SIDVERCA

DIPLOMIRANI DENTIST
 Beograd, Kralj Milana ul. 57,
 Specijalista za vještačke zube
 u zlatu i kaucuku po najboljoj
 američkoj metodi. Izra-
 rada solidna. Materijal najbo-
 lje kakvoće. Prima od 8-12
 12-6 sati po podne. 941

ZUBNI LJEKAR
HRISTINA ORLUŠIĆ
 stanuje Terazije br. 9.
 I. sprat.
 Ord. od 8-12 prije podne,
 i od 2-6 poslije podne. 33567-1

Kupovine i prodaje.
Pirotske i užičke čilime
 kupuje, Sobodici, Studenička
 ulica 79, vrata 4. 33546-2

Jedan fini salonski namještaj na prodaju.
 Kolarčeva br. 6. 33550-2

Koksa i kovačkog uglja
 ko ima na koliku količinu za
 prodaju, nek se izvodi javiti.
 i Elektro-mehaničkog radionici
 Milutina S. Markovića
 Terazije br. 8. 961-2

Ko ima iršku pec
 na prodaju neka javi. Makenzijeva
 ulica br. 37. 33588-2

Namještenja.
 Traži se odmah
 prvak guslač ili guslačica za
 "Hotel Balkan", Beograd. 966-3

Krojačici u prizrenskoj ul. br. 1.
 potrebuje odmah jednu rade-
 nja-pomagalača, devoljicu za
 srgna potrebuje. Upitati levo
 prva vrata. 33578-3

Stanovi.

Pod kiriju
 izdajem jedan zasaban stan
 sa 6 odjeljena u Studeničkoj
 ulici 44. Mišo Ž. Jovanović
 advokat. Kosmajška ulica 10.
 33440-4

Razno.
Tražim klavir
 pod kiriju uz dobru nagradu.
 "Hotel Balkan", Beograd. 966-5

Traži se
 6000 kruna zajma na zalogu
 nepokretnog imanja od 200.000
 Kr. u centru Beograda. Obra-
 titi se u "Zdravljaku" — Te-
 razije br. 11. 33590-5

Traže se radi prijema novca:
 Porodica Gjorgja Suijanskog
 stolara; supruga Dušana Sta-
 nojevića brava; supruga Gru-
 je Grujića kovača; Manasije
 otac Dimitrija Ristića sedlara
 potrebuje je da se javi Josetu
 Kolačeku bravaru Bitoljska ul.
 105 (Trkalište) radi prijema
 novčanli pošiljaka. 33587-5

RORESPONDENCIJA.
 Molim mnogo prijatelje i
 poznanike, ako bi štogod znali
 o mome sinu Miloju Cvetko-
 viću, neka me izvjeste, biću
 mnogo zahvalan Stevan Cvet-
 ković, kovač, Lazarevac.
 33517-8

**Ljubica S. Sevića, u odsu-
 stvu svoga muža i sina javlja
 svojim rođacima, prijateljima
 i poznanicima, da joj zbog te-
 ske bolesti svoje mame nije
 moguće primiti posjete o svo-
 joj slavi. 33575-8**

**Jovanu Premoviću, Genu-
 va, M.B. 3545 Suisse.**
 Dobila sam izvještaj, da je
 konjiki major Zare J. Andjel-
 ković umro. Molim izvjestite
 me da li je tačno i od koga
 je umro ili je poginuo. Bit će
 vam blagodarna — njegova
 žena, Jelka Ojdićka, Beograde-
 ska 44. 33579-8

**Jovanu Premoviću, Gene-
 va, da dostavi Upravi Narod-
 nog Pozorišta.**
 Molim upravu da mi pošal-
 je novčanu pomoć. Nalazim
 se u velikoj oskudici. Pava
 Sluka, glumca. Beograd, Gjur-
 djevo Brdo br. 2. 33558-8

**Novac poslat preko g. Da-
 vida Aduta primili sa zahval-
 nošću: Vasa Gjorđević, Niko-
 la Gjorđević, Perka M. Bo-
 djanska, Gavra Davidović, Mi-
 leva, M. Marković, Potrdica
 S. Trojanovića. 33564-8**

**Jovanu Premoviću, Gene-
 va. Molim vas dostavite g.
 Groht sljedeće: Posljednju po-
 moć primila sam 9 jula. Juče
 je i posljednja parijta glumaca
 primila već i drugu pomoć
 samo ja i gospodja Rucovića
 već i drugi put ništa primili
 nismo. Molim za što hitniju
 pomoć jer sam u velikoj osku-
 dici. Unapred vam blagodari
 Milica Josićeva glumica Dosi-
 tjeva ulica br. 3. 33563-8**

**Jovanu Premoviću, Gene-
 va. Molim vas dostavite g.
 Groht sledeće: Posljednju po-
 moć primila sam 25. juna. Mo-
 lim da mi se novac, koji mi
 pripada, odmah isposlije, jer
 sam u velikoj oskudici. U na-
 pred vam blagodaram Katica
 Rucović Dostitjeva ulica br. 2.
 33562-8**

**Jovanu Premoviću, Gene-
 va, Molim vas da me izvje-
 stite za moga sina Radisava
 Simića. Blagodari vam njego-
 va mati, Marija Simić, selo
 Gjurinci srez kosmajski.
 33556-8**

**Jovanu Premoviću, Gene-
 va, da dostavi Milošu Popo-
 viću zandarm naredniku. No-
 vac sam od gospodje Godje-
 vac dobila. Staraj se da re-
 doвно dobijem. Ja sam sa
 dječom zdrava nemoj ništa za
 nas bitni. Milica Popović iz
 Bačevaca, okrug beogradski.
 33536-8**

**Aleksa Petrović, rodom iz
 Kraljeva Sela, timočki okrug,
 po zanatu pekari, neka se javi
 svojoj ženi Marji Petrović
 Beograd, Visoki Stivan 24.
 koja je u velikoj brizi usled
 njegova nejavljanja. Kod kuće
 sve dobro, samo smo u brizi
 radi njega. Neka se javi kar-
 tom ili preko ovih novina.
 33561-3**

BELGRADER ORFEUM

ZIMSKO POZORISTE (PRIJE BOULEVARD) ULAZ SA STRANE TRAJAVE ULICE.

DANAS u 8¹/₂ sati u veče

VELIKA PREDSTAVA

FENOMENALNOG RASPOREDA ZIMSKSE SEZONE.

PLANET! Kralj topova.

Louise Vanthaler „lijepa Barbara“

villany 2 Neumanna 2

**MYRTIS u svojim novim origi-
 nalnim igrama.**

Tom i Džak komičari.

René pl. Perlaky, njemačko-majarska umjetnica u predavanju.

Nedjeljom poslije podne znatno spuštene cijene,

**Jovanu Premoviću, Gene-
 va, da dostavi Dr. Jevremu
 Žujoviću Zeneva. Poslali smo
 vam 26. oktobra preko ovd.
 Društva Crvenog Krsta spisko-
 ve činovnika, penzionara, slu-
 ženika i invalida, koje se tra-
 žili. Središnji odbor za pomoć,
 Makenzijeva 3. br. 18. 33589-8**

Svaki može sam zakrpiti.
 Sa mojom patentiranom
 ručnom šivaljkom

može se tako šiti, kao sa
 kakvom šivaljkom mašini-
 nom: koža, cipele, hamo-
 vi, udice, kajli, kožuti
 čimovi, čebeta, vrece,
 šatori i t. d. Ophodjenje
 pri krpjenju vrlo lako.
 Neophodna potreba za
 svakoga radnika, seljaka
 vojnika. Bezbroj pri-
 znanja silu sa svih
 strana.
 Ze upotrebljivest jemim.
 Cijena kompletne šivalj-
 ke sa iglama, koncima i
 uputstvima 4-40 kruna
 posrećem, a unapred
 kad se plati 410 kruna.
 Na ratiste se šalje samo kad se
 novac unapred pošlje.
 Pošljite se šalju besplatno. Posre-
 dnicima daje se rabat.
 Poručite kod
Josef Bennek
 Troppau (Schlesien)
 Herrengasse 41.
 962

G. IDELSON
OPTIČARSKA RADNJA
 Beograd, Knez Mihajlova 21.
 Veliki izbor cvikera, naočara, lornjona i t. d. u duble zlatu, niklu i
 kornjači. Savršena izrada naočari po ljekarskom uputstvu. Stvaranje
 fotografskih aparata i materijala za fotografije. Sopsvena radionica sa
 električnom snagom. Stvaranje hirurjskih instrumenata i bandaza.
 Izrada ortopedskih aparata i steznika. 33887

Cojana postavljena kućna obuća!
 Zenske i muške u svima veličinama, od 22 do 40 kruna.

Zenke, muške i dečije obuće
 od baksa i ševroa, plitke i du-
 boko, dobrog kvaliteta, prepo-
 ručuje stovarište obuće
RADIOVA SAVIN I DRUG
 Knez Mihajlova 7 — porod. "GARA".

Preporučuje se mušterijama da se požure nabaviti čojane
 kućne obuće dok još veliki izbor traje. 33388

HOTEL CARIGRAD
 DONJA ULICA 93, PREKO PUTA ZELJEZNIČKE STANICE.
 Otvoren do 1 sata noću. Prvoklasna kuhinja, odlično piće.
 Hrana u Hotelu, a daje se i van u umjerenj cijenu. 969

Slomljena srca i sa bolom u duši izvještavam srodnike,
 prijatelje i poznanike, da se obistinila kobna vijest, kojom sam
 izvjestena, da sam za navek izgubila mog uzoritog, plemenitog
 i nikad nezaboravljenog supruga

† Vojina N. Popovića
 trgovca ovd. i rezer. pešad. kapetana,
 koji umrije 28. oktobra 1916. god.
 U isto vrijeme javljam, da ću mu davati godišnji pomen
 u utork 30. ovog mjeseca u 10 sati prije podne u Voznesen-
 skoj crkvi. Molim prijatelje i poznanike, da izvole prisustvovati
 ovom tužnom pomenu.
 Beograd, oktobra 1917. god.
 Kr. Aleksandra ulica 88.
 Ožalošćena i neutješna
Bosa Voj. Popović.
 33488